

היום נלמד בעזרת ה':

עירובין דף סה

הגמרא מבארת את דין שיכרות בתפילה, והאם די בשינה מועטת כדי להפיג את השכרות ויהיה מותר להתפלל. וכן את דין יישוב הדעת בתפילה.

כל מי שלא נשפך בביתו יין כמים לא הגיע עדיין לברכה גמורה, ואפילו שהוא עשיר בדברים אחרים, שנאמר "וַיִּבְרַךְ אֶת לַחֲמֶךָ וְאֶת מִימֶיךָ" - כמו ש"לחם" המוזכר בפסוק הוא דבר שמותר לקנותו בכסף מעשר כך "מים" המוזכרים בפסוק הם דבר שמותר לקנותו בכסף מעשר, והרי אסור לקנות מים בכסף מעשר ובהכרח שכוונת הפסוק ליין, והפסוק קורא ליין "מים" ללמדנו את הנ"ל.

למדנו לעיל שנכרי הדר עם ישראלים בחצר אחת הרי הוא אוסר עליהם את ההוצאה מהבית לחצר אף אם הישראלים עירבו ביניהם, ואם הישראלים ישכרו מהנכרי את רשותו מותר להם להוציא.

אמר רב יהודה אמר רב: במקרה שישראל ונכרי גרים בחצר הפנימית, וישראל אחר גר לבדו בחצר החיצונית (ובני החצר הפנימית יוצאים החוצה דרך החצר החיצונית), אסור לישאל הגר בחיצונית להוציא מביתו לחצר עד שישכור מהנכרי את רשותו.

לדעת רב ששת: הדין הנ"ל הוא כשיטת רבי מאיר (לעיל סא: במשנה) הסובר שאף שהנכרי גר רק עם ישראל אחד הרי הוא אוסר עליו את ההוצאה. לדעת רב יוסף: לא יתכן שזה כשיטת ר"מ, שהרי מדובר שישראל נוסף גר בחיצונית ומשמע שצריך שיגורו שם שני ישראלים - לכאורה כשיטת רבי אליעזר בן יעקב (= החולק על ר"מ לעיל במשנה) הסובר שאין נכרי אוסר עד שיגורו שם שני ישראלים.

הגמרא מקשה על רב יוסף: לא יתכן שזה כשיטת רבי אליעזר בן יעקב, שהרי לשיטתו (= במשנה לעיל) הנכרי אינו אוסר "עד שיהיו שני ישראלים אוסרים זה על זה", והרי במקרה שלנו אין הם אוסרים זה על זה, שהרי לדעת חכמים (לקמן בדף עה:.) 'רגל המותרת במקומה, אינה אוסרת שלא במקומה', כלומר אין זכות המעבר של מי שלא

(המשך בדף הבא ↓)

גר בחצר אוסרת על בני החצר אם לאותו אדם מותר להוציא לחצר שלו, ובמקרה שלנו הרי מותר לישראל הגר בחצר הפנימית להוציא לחצרו, וא"כ נמצא שאין כאן שני ישראלים האוסרים זה על זה ושוב אין הנכרי אוסר עליהם!

למסקנת הגמרא - זה אכן כשיטת רבי אליעזר בן יעקב, אבל גם כשיטת רבי עקיבא (שחולק על חכמים הנ"ל) הסובר ש'רגל המותרת במקומה, אוסרת שלא במקומה', ולכן הישראל הגר בפנימית אוסר על הישראל הגר בחיצונה, ונמצא שיש כאן 'שני ישראלים האוסרים זה על זה'. אבל במקרה הנ"ל מדובר בשני הישראלים עירבו ביניהם, ורק בגלל שיש נכרי הגר עימהם אסור להם להוציא לחצר, משום שהנכרי מבטל את העירוב.

🔗 למדנו לעיל (סב.) שחכמים הם שגזרו שהנכרי אוסר על ישראל עד שישכור ממנו רשותו, כדי להקשות עליו לגור עם הנכרי, שלא ילמד ממעשיו. ולכן במקרה שישראל יחידי גר עם הנכרי לא גזרו חכמים (לשיטת ר"א בן יעקב), לפי שאין זה מצוי שיחיד יגור עם נכרי, שהנכרים חשודים על שפיכות דמים.

ספקו של רב אלעזר: במקרה שישראל ונכרי גרים בחצר החיצונה, וישראל אחר גר לבדו בפנימית, האם מותר להם להוציא לחצר החיצונה לאחר שיערבו ביניהם או שמא הנכרי אוסר עליהם?

צדדי הספק: במקרה הראשון שהבאנו למעלה הנכרי אוסר עליהם לפי שמצוי שישראל יגור עם הנכרי בחצר הפנימית, שאין הישראל חושש שיהרגנו, משום שהנכרי מפחד שבכל רגע יבוא הישראל הגר בחיצונה וישאל אותו - היכן הישראל שגר אתך? והנכרי לא יוכל לומר לו שהוא יצא והלך, שהרי הישראל יאמר לו שאם הוא היה יוצא הייתי רואה אותו. אבל במקרה שלנו לא גזרו חכמים, לפי שאין זה מצוי שישראל יגור עם הנכרי בחצר החיצונה, שהרי שהוא מפחד שמא יהרגנו, שהנכרי יוכל להישמט ולומר שהוא יצא והלך. או שמא גם במקרה זה מצוי שישראל יגור עם הנכרי, לפי שהנכרי מפחד להרוג את הישראל שמא בכל רגע יבוא הישראל הגר בפנימית ויראנו, וגם כאן גזרו חכמים.

(המשך בדף הבא ↓)

ריש לקיש ותלמידי רבי חנינא הגיעו לפונדק אחד, שגרו באותה חצר שני ישראלים ונכרי אחד ששכר את דירתו מנכרי אחר. ובאותה שבת לא היה שם הנכרי השוכר אלא הנכרי שהשכיר לו, והם חששו שמא יבוא בשבת הנכרי השוכר ויאסור עליהם את ההוצאה, והם הסתפקו האם הם יכולים לשכור מהנכרי המשכיר את רשותו או שצריך לשכור דווקא מהנכרי השוכר. במקרה שאין המשכיר יכול לסלק את השוכר מביתו ברור שאין הם יכולים לשכור מהמשכיר, שהרי הבית כבר לא ברשותו. הספק הוא במקרה שהמשכיר יכול לסלק את השוכר מביתו - האם הבית נחשב כבר כעת ברשותו, או שמא אין זה נחשב כעת ברשותו שהרי הוא עדיין לא סילקו.

רבי חנינא וכו' הגיעו לפונדק אחד שהיה שייך לנכרי ואותו נכרי לא היה שם, ולכן הם עירבו ביניהם כדי שיוכלו להוציא בשבת לחצר. בשבת הגיע אותו נכרי לחצר ובכך התבטל עירובם. הם הסתפקו האם מותר להם לשכור מהנכרי את רשותו בשבת, והם יבטלו את רשותם לאחר מחבריהם, ובכך לפחות יהיה הוא מותר להוציא לחצר (= להם כבר ממילא אסור לפי שהתבטל עירובם, ואין מערבים בשבת).

צדדי הספק: האם דין 'שוכר' כדן 'מערב' - שאסור לערב בשבת, או שדין 'שוכר' כדן 'מבטל רשות' - שמותר לבטל רשות בשבת (*כמובא לקמן סט*:).